

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 4, Sayı:13, Mart 2018, s. 117-131

Yrd. Doç. Dr. Turgay MÜNYAS

Okan Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Bankacılık ve Sigortacılık Programı

turgay.munyas@okan.edu.tr

SERMAYE PİYASASI KURULUNU'NUN İDARİ PARA CEZALARI UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR ANALİZ

Özet

Bu çalışma, Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından sermaye piyasasına yönelik yapılan düzenlemeler olan SPKn'na ve ikincil yasal düzenlemelere aykırı gerçekleşen işlemlerin hangi düzenlemelere aykırı olarak gerçekleştiğini ve aykırılıktan dolayı uygulanan yaptırımının kişiye mi uygulandığı veya kuruma mı uygulandığını analiz etmeyi amaçlamıştır. Çalışma 2006 – 2016 yılları arasında sermaye piyasası kurulu tarafından yapılan düzenlemeleri ihlal eden ekonomik birimlere uygulanan idari para cezalarını yıllar itibariyle göstermiş olduğu eğilimi analiz etmeyi amaçlamaktadır. 6362 sayılı yeni sermaye piyasası kanununun sermaye piyasası kuruluna vermiş olduğu yaptırım gücü analiz sonucunda somut bir şekilde görülmektedir. Sermaye piyasası kurulunun yaptırım gücüne sahip olduğu 2013 yılından sonra idari para cezası yaptırımının uygulandığı kurum sayısı ve idari para cezalarının tutarı artış eğilimi göstermiştir. Özellikle inceleme de dikkati çeken bir önemli sonuç ise 2006 -2016 yılları arasında verilen idari para cezalarının son üç yılda yüksek bir artış eğiliminde olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sermaye Piyasası Kurulu, Denetim, İdari Para Cezaları

Jel Kodları: K22, K35, O16

AN ANALYSE ON ADMINISTRATIVE MONETARY PENALTIES OF CAPITAL MARKETS BOARD

Abstract

This study aims to analyze the regulations and the arrangements concerning to oppositions for secondary legal transactions and related sanctions which may be applicable to either people or institutions. The study has showed the trend of the violations of regulations enforced by Capital Markets Board and related monetary

sanctions to economic units between the years 2006-2016. It is seen the authority and power of Capital Board Market concerning the violations based on the new law article numbered 6362. Since 2013, in which the sanction power was given to Capital Markets Board by the law, it is observed a numerical increase in the quantity of sanctions as well as in monetary units. An other important conclusion from the study is the increase of monetary punishments in last 3 years during the period of 2006-2016.

Keywords : Capital Markets Boards, Supervision, Administrative Monetary Penalties

Jel Codes: K22, K35, O16

1. Giriş

Çalışmanın amacı, sermaye piyasasında işlem yapan kişi ve kurumların Sermaye Piyasası Kurulu tarafından gerçekleştirilen düzenlemeleri ihlal etmeleri durumunda kurul tarafından kendilerine verilen idari para cezalarını incelemektir.

Bu analiz çalışmasında beş farklı durum analiz edilmiş. Bunlardan birincisi, idari para cezasının uygulandığı kişi sayısı ve bu kişilere uygulanan para cezası miktarı, ikincisi, idari para cezasının uygulandığı yatırım kuruluşu ve kolektif yatırım kuruluşu sayısı ve bu kurumlara uygulanan para cezası miktarı, üçüncüsü, idari para cezasının uygulandığı bağımsız denetim ve değerlendirme kuruluşu sayısı ve bu kuruluşlara uygulanan para cezası miktarı, dördüncüsü ise idari para cezasının uygulandığı halka açık ortaklık sayısı ve bu ortaklıklara uygulanan para cezası miktarı son olarak ise idari para cezasının uygulandığı kişi sayısı ve kurum sayısı analiz edilmiştir.

2. Kavramsal Çerçeve

Sermaye piyasası, orta ve uzun vadeli fon arz ve talebinin gerçekleşmiş olduğu piyasalardır (Babuşçu & Hazar, 2016). Bu piyasalar riskli ve itibarlı piyasalardır. Sermaye piyasalarında işlem yapacak ekonomik birimlerin kendilerini güvende hissetmeleri bu piyasaların olmazsa olmazlarından. Bu yüzden Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yapılan düzenlemelerin temel amacı piyasada işlem yapacak ekonomik birimlerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaya yöneliktir. Bu çerçeveden bakıldığında sermaye piyasası düzenlemelerinin temelini oluşturulan ilgili kanunlara bakıldığında bunu somut bir biçimde görmek mümkündür. Örneğin Türkiye de sermaye piyasasına yönelik yapılan ilk düzenleme olan 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa bakıldığında bunun Kanunun ilk maddesinde görmek mümkündür. Kanunun 1'nci maddesinde *"tasarrufların menkul kıymetlere yatırılarak halkın iktisadi kalkınmaya etkin ve yaygın bir şekilde katılmasını sağlamak amacıyla; sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını, tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını, düzenlemek ve denetlemektir"* Şeklinde hüküm altına almıştır.(SPKn., md.1)

Sermaye piyasasına yönelik olarak hazırlanan ikinci kanun düzenlemesi olan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 1'inci maddesinde ise *"sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesidir.*(SPKn., md.1)" şeklinde hüküm altına almıştır. Görüldüğü gibi Türkiye'de sermaye piyasasına yönelik yapılan iki düzenlemede de temel amaç piyasada işlemlerin güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve reka-

betçi bir ortamda işlemlerin gerçekleşmesi ve yatırımcıların haklarının ve menfaatlerinin korunmasıdır.

Sermaye Piyasası Kurulu, 1981 yılında 2499 sayılı¹ SPKn² ile kurulmuştur. Daha sonra ise 06.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren yeni Sermaye Piyasası Kanunu olan 6362 sayılı Kanunun 117'nci maddesinde kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip otorite olarak düzenleyici işlemler yapma yetkisi ile donatılmıştır (SPKn., md.117). Sermaye piyasası kurulu düzenleme ve denetleme yetkisine sahip kamu otoritesi olarak faaliyet göstermektedir.

Sermaye Piyasası Kurulu düzenleme ve denetim yapma gücünü 6362 sayılı SPKn'nun kendisine vermiş olduğu yetkiyle kullanmaktadır. 6362 sayılı SPKn piyasa düzenleyici bir metindir. Kanunun düzenleyici bir metin olmasının üç sonucu bulunmaktadır. Bu sonuçlardan birincisi, çerçeve kanun niteliği taşımasıdır. Çerçeve kanun, düzenlediği konuya ilişkin emredici hükümler dışında ana esasları, hareket sınırlarını belirledikten sonra, detayları düzenleme yetkisini bu konuda uzmanlaşmış kamu otoritesi olan Kurul'a bırakmaktadır. İkinci sonucu ise bu kanunun uygulanmasının, yorumlanmasının ve bu Kanuna göre çıkarılacak ikincil düzenlemelerin piyasaya etkisinin devamlı surette izlenmesi gereğidir. Üçüncü sonucu ise, piyasada düzeni bozan fiillere yaptırım uygulamak üzere kurulmuş olan Sermaye Piyasası Kurulu'na geniş yetkiler tanınmasıdır (Alkan, 2016).

6362 sayılı SPKn ile getirilen yaptırımlar iki sınıflandırma tabi tutulmuştur. Bunlardan birincisi Kurul tarafından alınan tedbirlerdir. İkincisi ise Kurul'un hukuka aykırı fiilleri gerçekleştirenler hakkında Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurusunda bulunması yahut idari para cezası verme yetkisidir (SPL Yayını 1001, 2017).

SPKn'nun 88'nci maddesinde sermaye piyasası ile ilgili hükümlerinin uygulanmasının ve her türlü sermaye piyasası faaliyet ve işlemlerinin denetimine Sermaye Piyasası Kurul Başkanı tarafından görevlendirilen meslek personeli gerçekleştirir. Denetim faaliyeti, önemlilik ve öncelik ilkeleri ile risk değerlendirmeleri kapsamında Kurul Başkanı tarafından oluşturulacak program çerçevesinde yürütülür³. Yukarıda değinildiği üzere denetim çalışmaları Piyasa Gözetim ve Denetim Dairesi Başkanlığının kontrolünde gerçekleşmektedir.

Denetim olgusunu ve sürecini başlatan temel unsurları Kurul şu şekilde belirtmiştir; denetim programları, yatırımcı şikâyetleri, Kurul birim bildirimleri, ekonomide yaşanan olağan üstü gelişmeler, BİST⁴ gibi kurumların bildirimleri gibi nedenlerdir (Güçlü & Kılıç, 2014).

Sermaye piyasasında cezalar, Kanun'a dayanılarak yapılan ikincil düzenlemeler olan tebliğler ve yönetmeliklere aykırı gerçekleşen işlemleri engellemek ve ilgili ekonomik birimleri caydırmak veya suç oluşturmaya da piyasasının güven ve istikrarını bozacak eylemleri engellemek amacıyla yapılmıştır. Cezalar hem gelecek kişiler hem de tüzel kişileri kapsamaktadır. (Soydemir, & Akyüz, 2015),

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanun'unda idari para cezası gerektiren fiillere ilişkin düzenleme Kanunu'nun 103'üncü maddesi, 104'üncü maddesi ve 105'inci maddesinde yapılmıştır.

---

¹ 30/07/1981 tarih ve 17416 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

² Sermaye Piyasası Kanunu

³ 30/12/2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴ Borsa İstanbul

Kanunu'nun 103'üncü maddesi idari para cezası gerektiren maddeleri ele almıştır. Bu madde de belirtildiği üzere “Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelere, belirlenen standart ve formlara ve Kurulca alınan genel ve özel nitelikteki kararlara aykırı hareket eden kişilere Kurul tarafından yirmi bin Türk Lirasından iki yüz elli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Ancak, yükümlülüğe aykırılık dolayısıyla menfaat temin edilmiş olması hâlinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaatin iki katından az olamaz”. (SPKn., md.103) Ancak 103'üncü maddenin 2'nci bendinde “yükümlülükler aykırı hareket eden kişinin bir özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcisi olması veya organ veya temsilcisi olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi olması hâlinde, ayrıca tüzel kişi hakkında da idari para cezası verilir. Aykırılığın, temsilcisi olunan veya adına hareket edilen tüzel kişinin zararına bir sonuç doğurması hâlinde, tüzel kişiye idari para cezası verilmez”. (SPKn., md.103) Şeklinde hüküm altına almıştır.

SPKn'nun 103'üncü maddenin 3'üncü bendinde belirtildiği üzere pay alım teklifi zorunluluğu esasları kapsamında ve gerekirse Kurul tarafından verilebilecek ek süre zarfında yerine getirmeyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında, Kurul tarafından pay alım teklifine konu payların toplam bedeline kadar idari para cezası verilir. (SPKn., md.103) Şeklinde hüküm altına almıştır.

SPKn'nun 103'üncü maddenin 4'üncü bendinde belirtildiği üzere Kurul tarafından izin verilen haller hariç olmak üzere ve SPK⁵ tarafından belirlenen ve Kurulca belirlenen zaman dilimi içinde ilgili sermaye piyasası araçlarının alım satımından kazanç elde eden ihraççıların yönetim kurulu üyeleri ve yöneticileri elde ettikleri net kazancı ihraççıya vermekle yükümlüdürler. Bu yükümlülüğü otuz gün içinde yerine getirmeyenler hakkında Kurul tarafından elde ettikleri menfaatin iki katı idari para cezası verilir⁶. Şeklinde hüküm altına almıştır.

SPKn'nun 103'üncü maddenin 5'inci bendinde belirtildiği üzere, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği üyelerinden Birliğin statüsüne ve Birlikçe alınan kararlara aykırı hareket eden üyelerine Birlik tarafından beş bin Türk Lirasından elli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.

SPKn'nun 103'üncü maddenin 6'ncı bendinde belirtildiği üzere, “Halka açık ortaklıklar ve kolektif yatırım kuruluşları ile bunların iştirak ve bağlı ortaklıklarının, esas sözleşmeleri veya iç tüzükleri çerçevesinde basiretli ve dürüst bir tacir olarak veya piyasa teamülleri uyarınca kârlarını ya da malvarlıklarını korumak veya artırmak için yapmaları beklenen faaliyetleri yapmamaları yoluyla ilişkili oldukları gerçek veya tüzel kişilerin kârlarının ya da malvarlıklarının artmasının sağlanması hâlinde ilgili tüzel kişiye Kurul tarafından yirmi bin Türk Lirasından iki yüz elli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Ancak, verilecek idari para cezasının miktarı elde edilen menfaatin iki katından az olamaz”. Şeklinde hüküm altına almıştır. (SPKn., md.103)

SPKn'nun 104'üncü maddesi Piyasa bozucu eylemlere ilişkin düzenleme yapmıştır. Düzenleme, “Makul bir ekonomik veya finansal gerekçeyle açıklanamayan, borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasaların güven, açıklık ve istikrar içinde çalışmasını bozacak nitelikteki eylem ve işlemler, bir suç oluşturmadığı takdirde, piyasa bozucu nitelikte eylem sayılır. Kurulca belirlenen piyasa bozucu eylemleri gerçekleştiren kişilere Kurul tarafından yirmi bin Türk Lirasından beş yüz bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Ancak, bu suretle menfaat temin edilmiş olması hâlinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaatin iki katından az olamaz” demıştır. Şeklinde hüküm altına almıştır. (SPKn., md.104)

⁵ Sermaye Piyasası Kurulu

⁶ 30/12/2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Son olarak SPKn'nun 105'inci maddesi İdari para cezalarının uygulanmasına ilişkin düzenleme içermektedir. Bu düzenlemeye göre; "İdari para cezalarının uygulanmasından önce ilgilinin savunması alınır. Savunma istendiğine ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde savunma verilmemesi hâlinde, ilgilinin savunma hakkından feragat ettiği kabul edilir. Kanunda tanımlanan kabahatlerden birinin idari yaptırım kararı verilinceye kadar birden çok işlenmesi hâlinde, ilgili hükme göre, ilgili gerçek veya tüzel kişiye bir idari para cezası verilir ve verilecek ceza iki kat artırılır. Ancak, bu kabahatin işlenmesi suretiyle bir menfaat temin edilmesi veya zarara sebebiyet verilmesi hâlinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaat veya zararın üç katından az olamaz. Tahsil edilen idari para cezalarının yüzde ellisi genel bütçeye gelir kaydedilir, yüzde ellisi gelir kaydedilmek üzere YTM⁷'ye aktarılır. Kanun uyarınca verilen idari para cezası kararlarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir". Şeklinde hüküm altına almıştır. (SPKn., md.105)

3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışma, Türkiye'de 2006 – 2016 yılları arasında sermaye piyasalarında idari para cezası gerektiren suçları ve bu suçları işleyen ekonomik birimlere uygulanan yaptırımları incelemeyi amaçlamıştır.

Çalışma SPKn'na ve ikincil düzenleme aykırı gerçekleşen işlemlerin hangi düzenlemelere aykırı olarak gerçekleştiğini ve aykırılıktan dolayı uygulanan yaptırımının kişiye mi uygulandığı ve kuruma mı uygulandığını analiz etmeyi amaçlamıştır.

Çalışma 2006 – 2016 yılları arasında düzenlemeleri ihlal eden ekonomik birimlere uygulanan idari para cezalarını yıllar itibariyle göstermiş olduğu eğilimi ve bu suçu işleyen ekonomik birimlerin yine yıllar itibariyle göstermiş olduğu eğilimi analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma, tarama tekniği kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışma Sermaye Piyasası Kurulu'nun 2006 ile 2016 yılları arasında gerçekleştirdiği denetim çalışmaları sonucu uygulanan yani verilen idari para cezaları ve bu cezaları alan ekonomik birimleri ele almıştır. Bu çalışmanın verileri Sermaye piyasası Kurulu'nun faaliyet raporları, yıllık bültenleri, aylık bültenleri, haftalık bültenleri ve SPK'nun Web Sitesinden yararlanılarak elde edilmiştir.

4. Araştırmanın Bulguları ve Değerlendirilmesi

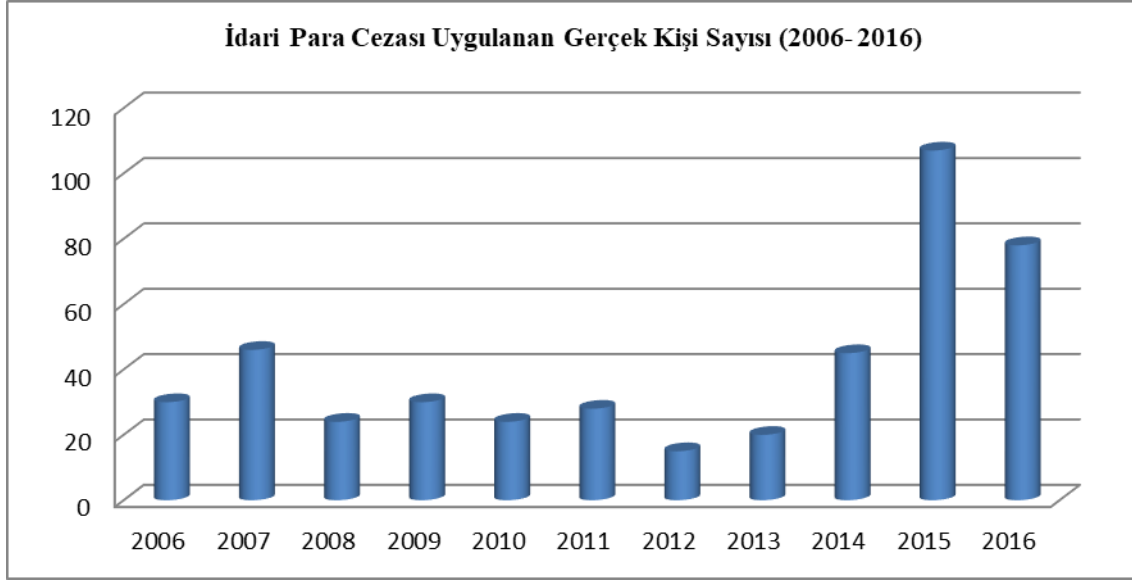
4.1. İdari Para Cezası Uygulanan Gerçek Kişi Sayısı ve Ceza Tutarları

Grafik 1'de 2006 ile 2016 yılları arasında Türk sermaye piyasalarında idari para cezası yaptırımı uygulanan kişi sayısı analiz edilerek grafikte ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Grafikte görüldüğü gibi 2006 ile 2013 yılları arasında yatay bir eğilim söz konusudur. Ancak bu yatay eğilim 2014 yılında başlayarak son üç yıl içerisinde ciddi bir artış göstermiştir. Buda şunu göstermektedir ki 2014, 2015 ve 2016 yılları arasında sermaye piyasası düzenlemelerine aykırılıkların önceki yıllara göre yüksek bir oranda arttığını göstermektedir. İdari para cezası suçu işleyen kişi sayısı analize söz konusu olan yıllar incelendiğinde en düşük olduğu yıl 15 kişi ile 2012 yılı en yüksek olduğu yıl ise 107 kişi ile 2015 yılıdır.

---

⁷ Yatırımcı Tazmin Merkezi

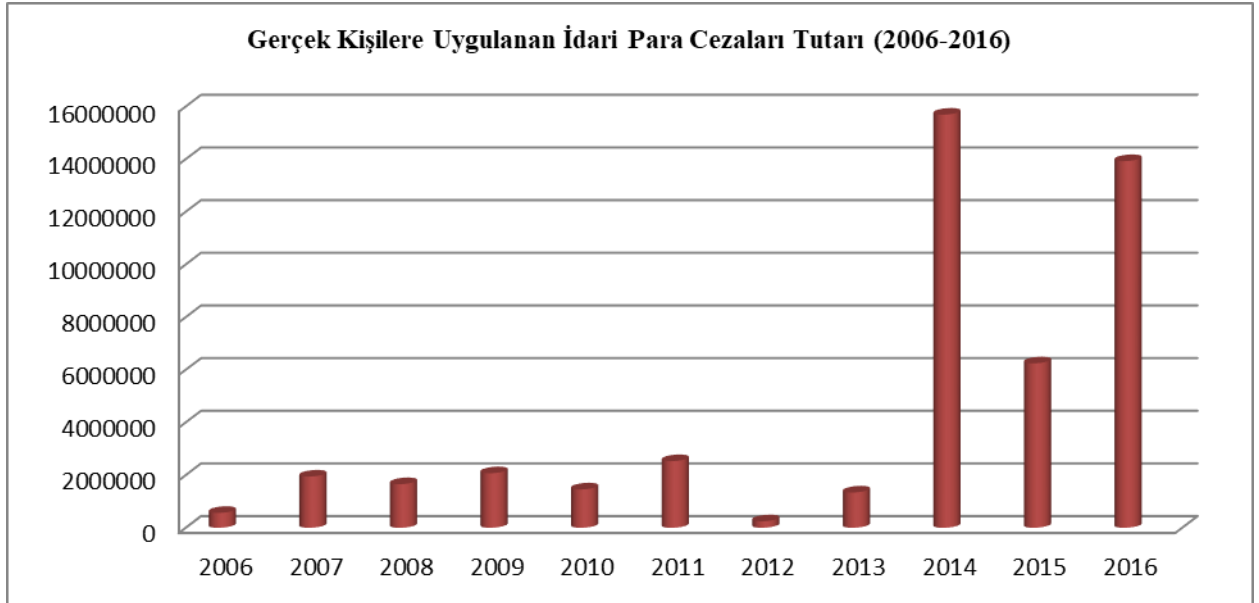

Grafik 1. İdari Para Cezası Uygulanan Gerçek Kişi Sayısı (2006 – 2016)

Grafik 2’de 2006 ile 2016 yılları arasında Türk sermaye piyasalarında gerçek kişilere uygulanan idari para cezalarının tutarı analiz edilerek grafikte ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Grafik 2’de görüldüğü gibi 2006 ile 2013 yılları arasında yatay bir eğilim söz konusudur. Ancak bu yatay eğilim 2014 yılında başlayarak son üç yıl içerisinde ciddi bir artış göstermiştir. Buda şunu göstermektedir ki 2014, 2015 ve 2016 yılları arasında sermaye piyasası düzenlemelerine aykırılıklardan dolayı Kurul tarafından uygulanan idari para cezalarında önceki yıllara göre yüksek bir oranda artış görülmektedir. İdari para cezası suçu işleyen gerçek kişilere uygulanan yaptırım tutarı analize söz konusu olan yıllar incelendiğinde en düşük olduğu yıl 2012 yılı en yüksek olduğu yıl ise 2014 yılıdır.

Bu grafik analiz edildiğinde, grafikte birde yer alan idari para cezasının uygulandığı gerçek kişi sayısı ile bir paralellik içerisinde olduğu görülmektedir.

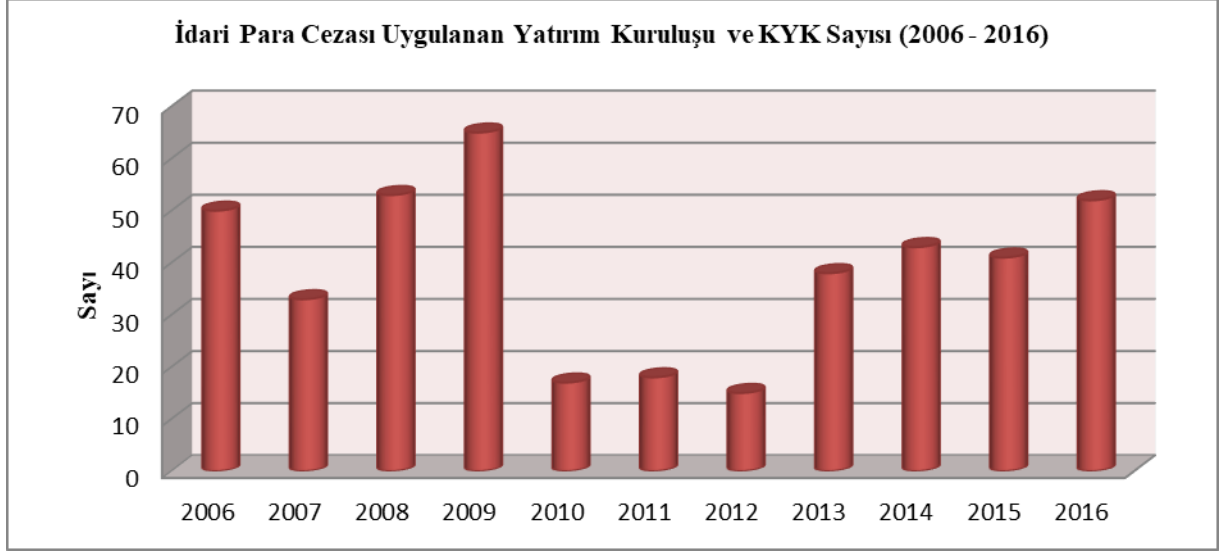

Grafik 2. Gerçek Kişilere Uygulanan İdari Para Cezası Tutarları (2006 – 2016)

İdari Para Cezası Uygulanan Yatırım Kuruluşları ve Kolektif Yatırım Kuruluşları Sayısı ve Ceza Tutarları

Grafik 3'te 2006 ile 2016 yılları arasında Türk sermaye piyasalarında idari para cezası yaptırımını uygulanan yatırım kuruluşu ve kolektif yatırım kuruluşu sayısı analiz edilerek grafikte ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Grafik'3 te görüldüğü gibi 2006 ile 2009 yılları arasında idari para cezasının en çok uygulandığı yıllardır. Yani bu yıllar sermaye piyasası düzenlemelerinin yatırım kuruluşları ve kolektif yatırım kuruluşları tarafından en çok ihlal edildiği yıllardır. 2006 yılında 50, 2007 yılında 33, 2008 yılında 53 ve 2009 yılında 65 kurum sermaye piyasası düzenlemelerini ihlal ederek idari para cezası almıştır. 2010 ile 2012 yılları ise idari para cezası suçu işleyen kurum sayısı incelemeye tabi olan yıllar içerisinde en az idari para cezasının uygulandığı yıllar olmuştur. 2010 yılında 17, 2011 yılında 18 ve 2012 yılında ise 15 kurum idari para cezasına almıştır. 2010 ile 2012 yıllarından sonra tekrar yükselmeye başlamıştır. 2013 yılında bu sayı 38 iken 2016 yılında 52 olmuştur. İdari para cezası suçu işleyen yatırım kuruluşu ve kolektif yatırım kuruluşu sayısı analize söz konusu olan yıllar incelendiğinde en düşük olduğu yıl 15 kurum ile 2007 yılı en yüksek olduğu yıl ise 65 kurum ile 2009 yılıdır.

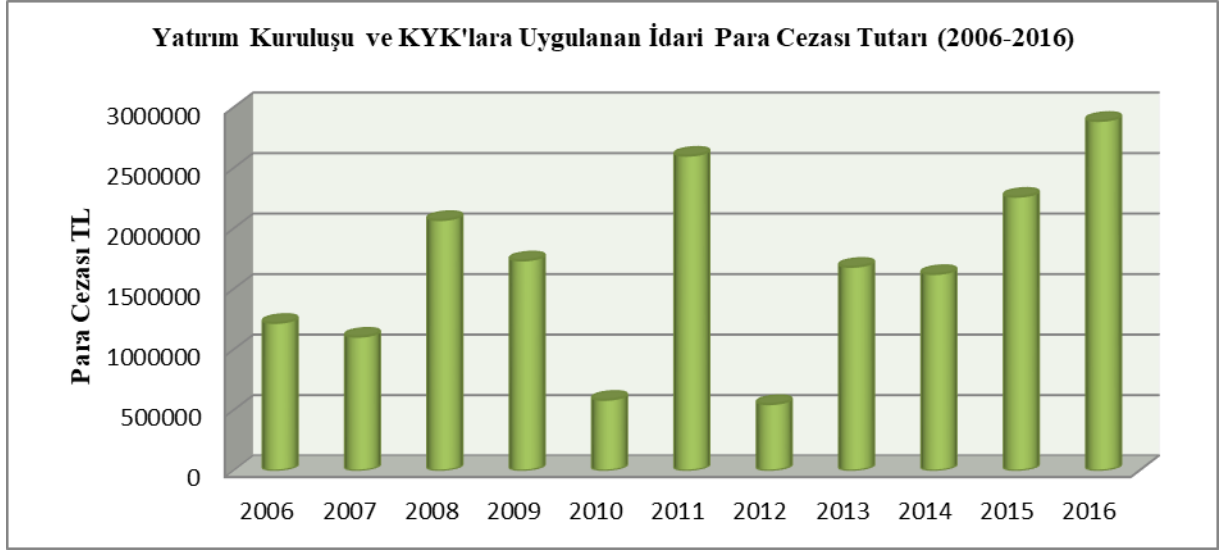

Grafik 3. İdari Para Cezası Uygulanan Yatırım Kuruluşu ve KYK Sayısı (2006 – 2016)

Grafik 4'te 2006 ile 2016 yılları arasında Türk sermaye piyasalarında yatırım kuruluşu ve kolektif yatırım kuruluşlarına uygulanan idari para cezalarının tutarı analiz edilerek grafikte ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Grafik 4'te görüldüğü gibi 2006 ile 2013 yılları arasında idari para cezalarının tutarı yıllar itibariyle artış ve azalış göstererek dinamik bir durum söz konusu iken 2013 yılından başlanarak uygulanan para cezalarının tutarında ciddi bir artış olmuştur ve 2016 yılı en yüksek idari para cezasının uygulandığı yıl olmuştur. 2013, 2014, 2015 ve 2016 yılları arasında sermaye piyasası düzenlemelerine aykırılıklardan dolayı Kurul tarafından uygulanan idari para cezalarında önceki yıllara göre yüksek bir oranda artış görülmektedir. İdari para cezası suçu işleyen yatırım kuruluşu ve kolektif yatırım kuruluşu uygulanan yaptırım tutarı analize söz konusu olan yıllar incelendiğinde en düşük olduğu yıl 2012 yılı en yüksek olduğu yıl ise 2016 yılıdır.

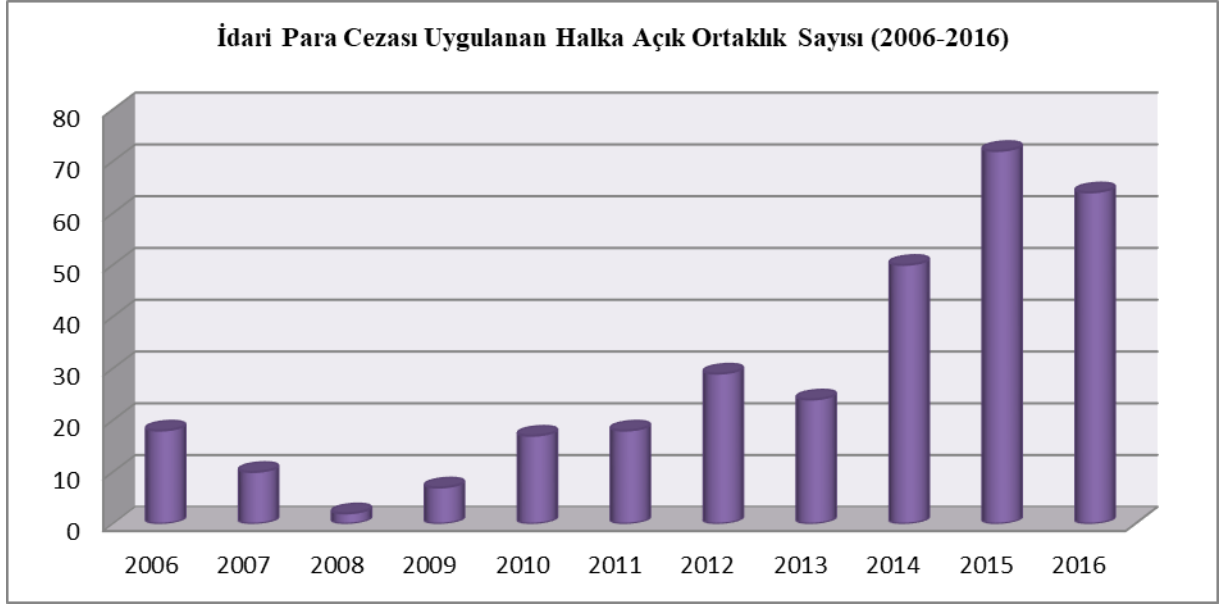

Grafik 4. Yatırım Kuruluşu ve KYK'lara Uygulanan İdari Para Cezası Tutarı (2006 – 2016)

4.2. İdari Para Cezası Uygulanan Halka Açık Ortaklık Sayısı ve Ceza Tutarları

Grafik 5'te 2006 ile 2016 yılları arasında Türk sermaye piyasalarında idari para cezası yaptırımı uygulanan halka açık ortaklık sayısı analiz edilerek grafikte ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Grafik'5 te görüldüğü gibi 2014 ile 2016 yılları arasında idari para cezasının en çok uygulandığı yıllardır. Yani bu yıllar sermaye piyasası düzenlemelerinin halka açık ortaklıklar tarafından en çok ihlal edildiği yıllardır. 2014 yılında 50, 2015 yılında 72 ve 2016 yılında 64 ortaklık sermaye piyasası düzenlemelerini ihlal ederek idari para cezası almıştır. 2007, 2008 ve 2009 yılları idari para cezası suçu işleyen ortaklık sayısı incelemeye tabi olan yıllar içerisinde en az idari para cezasının uygulandığı yıllar olmuştur. 2007 yılında 10, 2008 yılında 2 ve 2009 yılında ise 7 kurum idari para cezasına almıştır. İdari para cezası suçu işleyen halka açık ortaklık sayısı analize söz konusu olan yıllar incelendiğinde en düşük olduğu yıl 2 ortaklık ile 2008 yılı en yüksek olduğu yıl ise 72 ortaklık ile 2015 yılıdır.

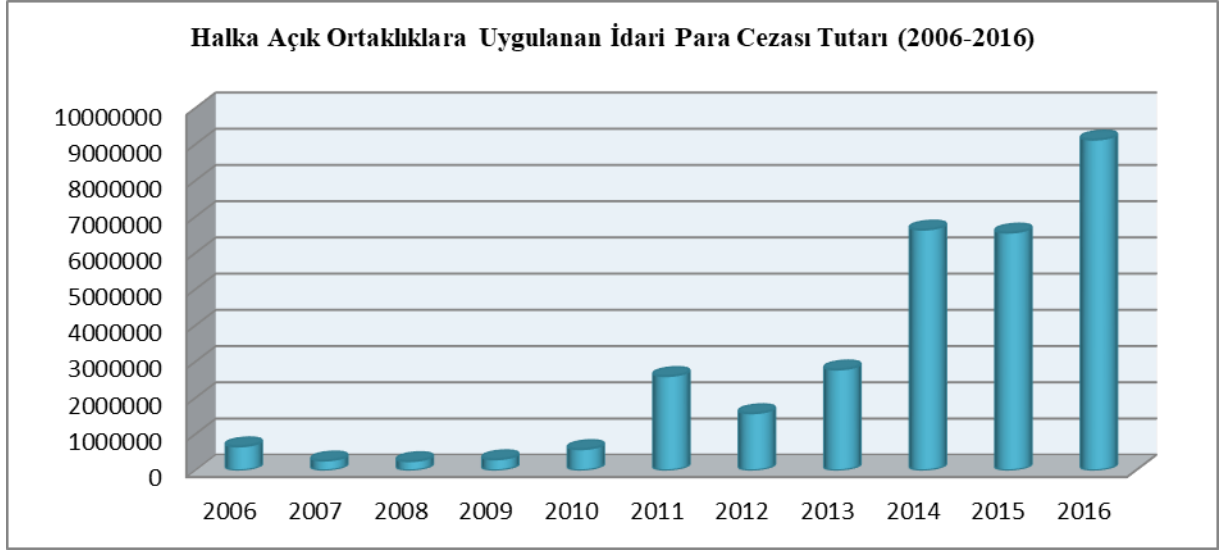

Grafik 5. İdari Para Cezası Uygulanan Halka Açık ortaklık Sayısı (2006 – 2016)

Grafik 6'da 2006 ile 2016 yılları arasında Türk sermaye piyasalarında halka açık ortaklıklara uygulanan idari para cezalarının tutarı analiz edilerek grafikte ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Grafik 6'da görüldüğü gibi 2006 ile 2010 yılları arasında halka açık ortaklıklara uygulanan idari para cezalarının tutarı yılar itibariyle yatay bir eğilim göstermiş iken 2011 yılından başlanarak uygulanan para cezalarının tutarında ciddi bir artış görülmektedir. 2016 yılı en yüksek idari para cezasının uygulandığı yıl olmuştur. Bu tablo da görüldüğü gibi 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 ve 2016 yılları arasında sermaye piyasası düzenlemelerine aykırılıklardan dolayı Kurul tarafından uygulanan idari para cezalarında önceki yıllara göre yüksek bir oranda artış görülmektedir. İdari para cezası suçu işleyen halka açık ortaklıklara uygulanan yaptırım tutarı analize söz konusu olan yıllar incelendiğinde en düşük olduğu yıl 2008 yılı en yüksek olduğu yıl ise 2016 yılıdır.

Grafik 6 analiz edildiğin uygulanan para cezasının miktarı grafikte 5'te yer alan idari para cezasının uygulandığı ortaklık sayısı ile doğrusal bir artış olduğu görülmektedir.

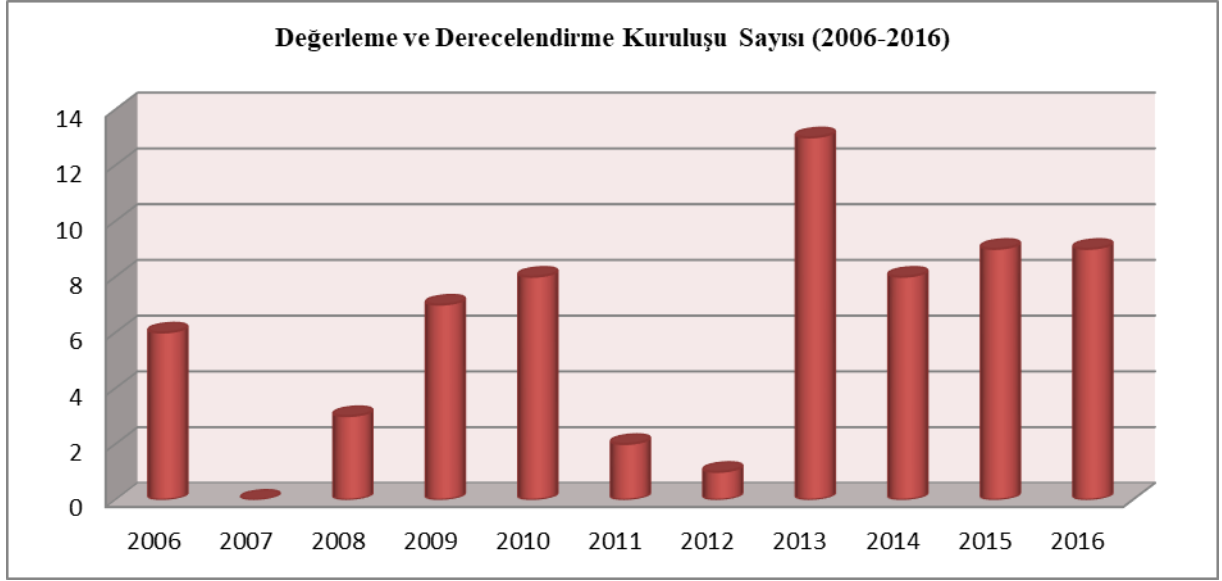

Grafik 6. Halka Açık Ortaklıklara Uygulanan İdari Para Cezası Tutarı (2006 – 2016)

4.3. İdari Para Cezası Uygulanan Değerleme ve Derecelendirme Kuruluşu Sayısı ve Ceza Tutarları

Grafik 7'de 2006 ile 2016 yılları arasında Türk sermaye piyasalarında idari para cezası yaptırımını uygulanan değerlendirme ve derecelendirme kuruluşu sayısı analiz edilerek grafikte ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Grafik 7'de görüldüğü gibi 2013 ile 2016 yılları arasında idari para cezasının suçu işleyen değerlendirme ve derecelendirme kuruluşu sayısı incelmeye tabi olan yıllar içerisindeki en yüksek yıllardır. 2013 yılında bu sayı 13, 2014 yılında 8, 2015 yılında 9 ve 2016 yılında 9'dur. İdari para cezası suçu işleyen değerlendirme ve derecelendirme kuruluşu sayısı analize söz konusu olan yıllar incelendiğinde en düşük olduğu yıl 1 kurumla 2007 yılı en yüksek olduğu yıl ise 13 kurum ile 2013 yılı olmuştur. Analizde dikkati çeken bir başka nokta ise 2007 yılında idari para cezası suçu işleyen kurum olmamıştır.

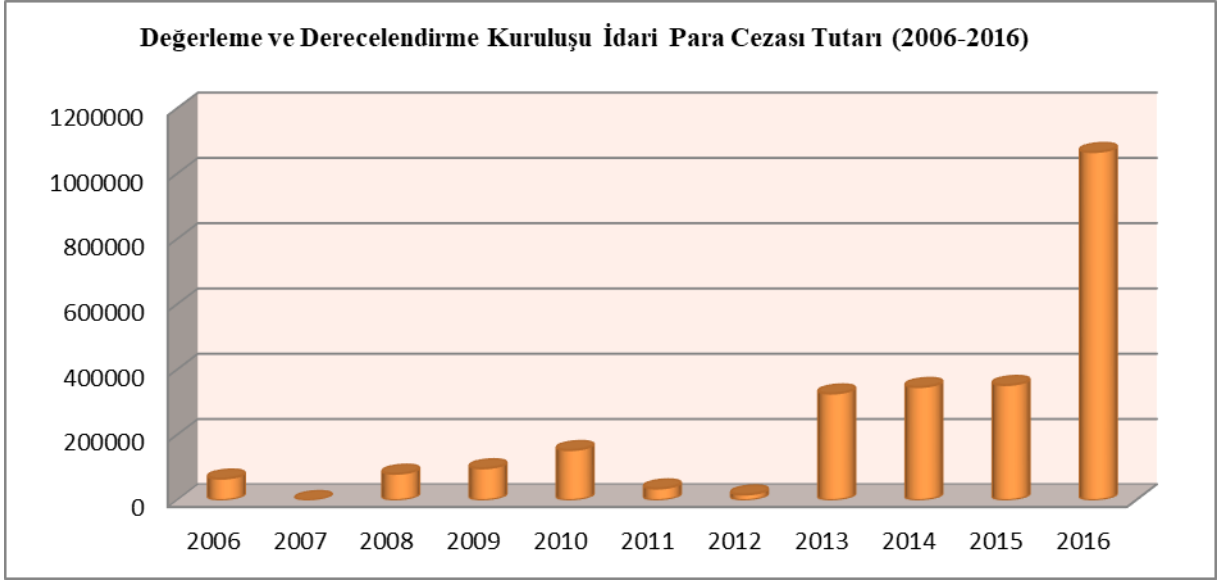

Grafik 7. İdari Para Cezası Uygulanan Değerleme ve Derecelendirme Kuruluşu Sayısı (2006 – 2016)

Grafik 8’de 2006 ile 2016 yılları arasında Türk sermaye piyasalarında değerlendirme ve derecelendirme kuruluşlarına uygulanan idari para cezalarının tutarı analiz edilerek grafik 8’de ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Grafik 8’de görüldüğü gibi 2006 ile 2012 yılları arasında değerlendirme ve derecelendirme kurumlarına uygulanan idari para cezalarının tutarı yıllar itibariyle yatay ve düşük bir eğilim göstermiş iken 2013 yılından başlanarak bu kurumlara uygulanan idari para cezalarının tutarında ciddi bir artış görülmektedir. 2016 yılı 1 066 653 TL ile en yüksek idari para cezasının uygulandığı yıl olmuştur. Grafikte görüldüğü gibi 2013, 2014, 2015 ve 2016 yılları arasında sermaye piyasası düzenlemelerine aykırılıklardan dolayı Kurul tarafından uygulanan idari para cezalarında önceki yıllara göre yüksek bir oranda artış görülmektedir. İdari para cezası suçu işleyen değerlendirme ve derecelendirme kuruluşlarına uygulanan yaptırım tutarı analize söz konusu olan yıllar incelendiğinde en düşük olduğu yıl 17170 TL ile 2012 yılı en yüksek olduğu yıl ise 1 066 653 TL ile 2016 yılıdır.

Grafik 7’de görüldüğü gibi 2007 yılında bu idari para cezası suçu işleyen değerlendirme ve derecelendirme kuruluşu olmadığı için bu yıl bu kurumlara uygulanan bir para cezası tutarı bulunmamaktadır.

Grafik 8. Değerleme ve Derecelendirme Kuruluşlarına Uygulanan İdari Para Cezası Tutarı (2006 – 2016)

5. Sonuç

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanun'unda idari para cezası gerektiren fiillere ilişkin en önemli düzenleme Kanunu'nun 103'ncü maddesinde hüküm altına alınmıştır.

Kanunu'nun 103'üncü maddesi idari para cezası gerektiren maddeleri ele almıştır. Bu madde de belirtildiği üzere "Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelere, belirlenen standart ve formlara ve Kurulca alınan genel ve özel nitelikteki kararlara aykırı hareket eden kişilere Kurul tarafından yirmi bin Türk Lirasından iki yüz elli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Ancak, yükümlülüğe aykırılık dolayısıyla menfaat temin edilmiş olması hâlinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaatin iki katından az olamaz ". Ancak 103'üncü maddenin 2'nci bendinde "yükümlülükler aykırı hareket eden kişinin bir özel hukuk tüzel kişinin organ veya temsilcisi olması veya organ veya temsilcisi olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi olması hâlinde, ayrıca tüzel kişi hakkında da idari para cezası verilir."⁸

Bu çalışmada 2006 ile 2016 yılları arasında Kurul tarafından verilen idari para cezaları analiz edilmiştir. Analiz çalışması dört bölümde gerçekleştirilmiştir. Bunlar; idari para cezasının uygulandığı kişiler açısından, yatırım kuruluşu ve kolektif yatırım kuruluşu açısından, halka açık ortaklıklar açısından ve değerlendirme ve derecelendirme kuruluşları açısından incelenmiştir.

İlk bölümde idari para cezası suçu işleyen kişi sayısı ve bu suçu işleyen kişilere uygulanan idari para cezalarının tutarı analiz edilmiştir. Analiz sonucunda idari para cezası suçu işleyen kişi sayısı ve uygulanan para cezaları arasında bir paralellik görülmüştür. Hem suçu işleyen kişi sayısı hem de uygulanan para cezası miktarı 2006 ile 2013 yılları arasında yatay bir seyir izlemiştir ancak 2013 ile 2016 yılları arasında ciddi bir artış görülmüştür.

⁸ 30/12/2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

İkinci bölümde idari para cezası suçu işleyen yatırım kuruluşu ve kolektif yatırım kuruluşu sayısı ve bu suçu işleyen kuruluşlara uygulanan idari para cezalarının tutarı analiz edilmiştir. Analiz sonucunda idari para cezası suçu işleyen kurum sayısının yüksek olduğu yıllar 2006, 2007, 2008 ve 2009 yılları olmuştur. 2010, 2011 ve 2012 yılları ise idari para cezalarının düşük olarak uygulandığı yıllar olmuştur. 2012 yılından sonra idari para cezasının uygulandığı yatırım kuruluşu ve kolektif yatırım kuruluş sayısında tekrar bir yükselme eğilimi başlamıştır. Bu kurumlara uygulanan idari para cezası tutarı idari para cezasının uygulandığı kurum sayısı ile paralellik göstermiştir. 2010 ile 2012 yılları en az para cezalarının uygulandığı yıllar iken 2011 ile 2016 yılları en yüksek idari para cezalarının uygulandığı yıllar olmuştur.

Üçüncü bölümde idari para cezası suçu işleyen halka açık ortaklıkların sayısı ve bu suçu işleyen ortaklıklara uygulanan idari para cezalarının tutarı analiz edilmiştir. Analiz sonucunda idari para cezası suçu işleyen ortaklık sayısı ve uygulanan para cezaları arasında bir paralellik görülmüştür. Hem suçu işleyen ortaklık sayısı hem de uygulanan para cezası miktarı 2008 yılından itibaren bir artış eğilimi göstermiştir. İdari para cezası suçu işleyen ortaklık sayısının en az olduğu yıl 2 ortaklıkla 2008 yılı iken en fazla olduğu yıl 72 halka açık ortaklıkla 2015 yılı olmuştur. İdari para cezası suçu işleyen ortaklıklara uygulanan para cezası miktarının en az olduğu yıl 253396 TL ile 2008 yılı iken en fazla olduğu yıl 9130117 TL ile 2016 yılı olmuştur.

Dördüncü bölümde idari para cezası suçu işleyen değerlendirme ve derecelendirme kuruluş sayısı ve bu suçu işleyen kuruluşlara uygulanan idari para cezalarının tutarı analiz edilmiştir. Analiz sonucunda idari para cezası suçu işleyen kuruluş sayısı ve uygulanan para cezaları arasında bir paralellik görülmüştür. Hem suçu işleyen kuruluş sayısı hem de uygulanan para cezası miktarı 2013 yılından sonra artış göstermiştir. İdari para cezasının uygulandığı kuruluş sayısının en yüksek olduğu yıl 13 kuruluş ile 2013 yılı olmuştur ve ceza tutarının en yüksek olduğu yıl ise 1066653 TL ile 2016 yılı olmuştur.

6362 sayılı yeni sermaye piyasası kanununun sermaye piyasası kuruluna vermiş olduğu yaptırım gücü analiz sonucunda somut bir şekilde görülmektedir. Sermaye piyasası kurulunun yaptırım gücüne sahip olduğu 2013 yılından sonra idari para cezası yaptırımının uygulandığı kurum sayısı ve idari para cezalarının tutarı artış eğilimi göstermiştir.

KAYNAKLAR

- Alkan, U., (2016), Finansal Piyasalar ve Kurumlar, "Finansal Piyasalarda Düzenleyici ve Denetleyici Kuruluşlar", Finansal Ekin Yayınevi, Bursa, s. 389.
- Babuşcu, Ş., & Hazar, A., (2016), Genel Bankacılık Bilgileri, Bankacılık Akademisi Yayınları, s. 9.
- Güçlü, F., & Kılıç, M., (2014), Sermaye Piyasası Kurulunun İdari Para Cezası Uygulamalarının İlgili Mevzuat Açısından İncelenmesi, Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi, Cilt:2, Sayı:3, s.308-320.
- Soydemir, S., & Akyüz, A., (2015), Sermaye Piyasası ve Borsa, Scala Yayıncılık, İstanbul, s. 243.
- Dar Kapsamlı Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Meslek Kuralları, SPL Yayını, (2017), s.14.
- Geniş Kapsamlı Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Meslek Kuralları, SPL Yayını, (2017), s.91.

Yayla, Ü., İ., (2014), Sermaye Piyasası Kanunu İdari Para Cezaları, https://www.google.com.tr/search?q=idari+para+cezalar%C4%B1&rlz=1C1JPGB_enTR717TR717&oq=idari+para+&aqs=chrome.0.69i59j69i57j0l4.6008j0j8&sourceid=chrome&es_sm=93&ie=UTF8#q=idari+para+cezalar%C4%B1+%C3%BCmit+ihsan+yayla&+

30/07/1981 tarih ve 17416 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

30/12/2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.